

PAJTIM STATOVCI

LEHMÄ
SYNNYTTÄÄ
YÖLLÄ

Helsingissä Kustannusosakeyhtiö Otava

© Pajtim Statovci ja Kustannusosakeyhtiö Otava 2024
All rights reserved.

ISBN 978-951-1-35775-9

OTAVA
KIRJAPAINO
Keuruu 2024

I

”Valo on pimeyden vasen käsi
ja pimeys on valon oikea käsi.”

URSULA K. LE GUIN: PIMEYDEN VASEN KÄSI
SUOM. KALEVI NYYTÄJÄ

Lehmä

1996

Kosovo

Olen pian yhdeksän vanha ja saanut hädin tuskin nukutuksi, niin paljon lehmä minua jännittää. Uuvuttavan, yli viikon kestäneen ajomatkan aikana vanhempani ovat puhuneet paljon kotimaastamme, Kosovo on kaunein paikka maailmassa, ja silloin kun se ei ole sodassa, Kosovo on suoranainen paratiisi maan päällä, xhenet, he ovat kuvailleet ja kertoneet meille tarinoita ajasta josta minulla ei ole yhtäkään muistikuvaa: vehreistä laaksoista ja kukkuloista ja niiden läpi taktikoivista joista jotka ovat niin kauniita ja puhtoisia että silmät vettyvät, pääkaupungista joka on niin suuri että ihminen tarvitsee ainakin yhtä monta elämää kuin kissalla on mikäli mieli nähdä sen kokonaan, metsistä joiden läpi voi kulkea vieraisiin maihin, aina Portugalista Intiaan saakka, ja jotka asuttavat eläimiä joita Suomessa ei kuunaan tapaa, isoäidistäni joka on tehnyt ruokaa miljoonille, isoisästäni joka omistaa suuren talon, ja

mahtavasta, ylhäisestä lehmästä joka uinuu yönsä ikiomassa pienessä mökissään – kuin kokonaan toisessa todellisuudessa.

Saavumme isoisäni luokse varhain aamulla, sillä raja on parempi ylittää yöllä, isäni tietää kertoa, vartijoita on helpompi lahjoa pimeällä kuin päiväsaikaan, sillä valo paljastaa petollisen miehen selvästi kuin parisängyn makuuhuoneessa, hän sanoo. Minun isäni on hurja ja ankara mies joka tekee mitä tahtoo ja voi ajaa ikuisesti väsymättä, hämmästelen matkan aikana monen monta kertaa, istun isosiskoni ja kolmen isoveljeni kanssa harmaan farmarin takapenkillä ja tapan aikaa miettimällä, millaisia olentoja elää pilvien sisässä, sellaisia jotka osaavat ilmaan haihtumisen taidon, muuttua vedeksi ja tuuleksi ja venyä maailman ympäri niin pitkiksi että voivat halutessaan kutittaa omia jalkapohjiaan. Jonakin päivänä minäkin taidan saman, olen pilvikansalainen ja ihminen yhtä aikaa, osaan muuttua näkymättömäksi ja sitten salakuuntelen isääni ja äitiäni ja sisaruksiani sekä poliisien ja pankkiirien ja presidenttien tärkeitä keskusteluja, tiedän koodit kassakaappeihin ja holveihin joissa säilytetään rahaa ja ydinaseita ja arvoituksellisia papereita, ja niin annan köyhille ja nälkäisille rahaa ja ruokaa ja lopetan tämän sodankin, minulla on kyky liikuttaa esineitä mieleni voimalla, estän joka onnettomuuden ja pelastan ihmishenkiä käsiäni heilutteleamalla tai silmiäni sivistämällä, yksikään auto ei enää putoa näiden teiden rotkoihin joita isäni kutsuu Balkanin häpeäksi ja joita kammoaa niin että ajaa usein vastaantulevien kaistalla, pysäytän kellon ja katson kaikkiin suuntiin yhtä aikaa, minulla on sata silmää ja siivet, ja lennän korkeammalla ja nopeammin kuin hävittäjäkoneet, ja alleni kerääntyy taputtava ihmisjoukko, ja koko

maailma, siellä se juhlii minua, kukapa olisi uskonut, altani kuuluu, tuollainen onneton pakolaislapsi, he ihmettelevät ja kurottelevat käsiään voidakseen edes hipaista kantapäitäni, olen kerta kaikkiaan ihmeellinen.

Isoisäni on ruma, hikinen, karvainen ja käristyneen näköinen vanha mies, ja kun isäni pysäköi hänen pihansa portin edustalle, hän putoaa liikutuksesta polvilleen nurmelle ennen kuin kukaan edes ehtii nousta autosta, ja sitten äitini syöksyy ulos isoisäni syliin, ja he halaavat toisiaan niin tiukasti että mietin voivatko äitini luut murtua, ja malttamattomat sisarukseni haluavat hekin jo avata oven ja mennä äitini perään tai isoisäni luo tai entuudestaan tuntemaansa taloon heidän takanaan, vaan isäni ei ole vielä antanut siihen lupaa, sitten myös isäni nousee ratista ja lähestyy pystyyn kohonnutta isoisääni, jolle koettaa tarjota kättään, mutta isoisäni ei joko huomaa tai ole huomaavinaan sitä, vaan pitelee äitiäni yhä käsipuolella, suukottaa tätä poskelle, ja isäni työntää käden taskuunsa.

Minä luulin, että teidät on ammuttu matkalle, isoisäni sanoo ja kohdistaa sitten merkitsevän katseen isääni, järjetöntä touhua tulla tänne suomalaisilla rekisterikilvillä, keskellä tätä mylläkkää, isoisäni jyrähtää ja päästää äitini otteestaan, kuinka sinä saatoit leikkiä heidän hengellään, isoisäni jatkaa ja nyökkää meitä kohti, ja me katsomme kummastuneina toisiamme, isoisäni painava, vihainen ääni on pelottava, kuulostaa siltä kuin hän aikoisi lyödä isääni. Eikö isäni ole kertonut hänelle, että auto jossa matkustamme on luodinkestävä ja pysyy napin painalluksesta muuttumaan panssarivaunuksi sekä avaruusaluukseksi?

Matkan aikanakin niin tapahtui aina rajaa lähestyessämme, isäni pysäytti auton muutaman kilometrin päähän rajan-ylityspaikasta ja pyysi meitä piiloutumaan, joten sisarukseni menivät myttyyn jalkatilaan ja minä makasin vatsallani takapenkillä mitäänsanomattomana kuin sandaali, olemme niin laihoja ja pieniä että mahdumme vaikka muovipussiin, ja siten isäni peitti meidät huovalla ja latoi päällemme kasseja ja laatikoita niin ettei meistä näkynyt sormeakaan tavarana alta ja muistutti meitä olemaan hiiskumatta, koska muuten joutuisimme onnettomuuteen, jossa kuolisi ainakin yksi lapsi.

Sitten isäni käynnisti auton ja alkoi selostaa mitä ympärillään näki, nyt me lennämme suuren järven yllä ja täältä näkee ainakin tuhannen talon valot, miten kauniita ne ovatkaan, ja voi voi, nyt näen suloisen suomalaisen, pörröisen koiranpennun joka haluaa leikkiä kanssanne, se taitaakin odottaa teitä tuolla alhaalla, ja mitä nyt, mitä nyt, nyt rinallemme nousi kaunis hohtava enkeli ja sillä on asiaa, onneksi isänne osaa myös enkelten kieltä, ja me olimme hiljaa, en koskaan halua avata silmiäni, ajattelin, ja sitten isäni keskusteli vieraalla kielellä enkelin kanssa, veti esiin paksun vanhan kiiltonahkalompakkonsa ja antoi enkelille rahaa, ja hetken päästä pääsimme taas jatkamaan matkaa, ja kun jonkin ajan kuluttua saimme luvan kaivautua tavaroiden alta ja nousta istumaan, olimme harmissamme siitä ettemme olleet enää ilmassa vaan maassa, ja kun siskoni kysyi isältäni, lensikö auto muka oikeasti, isäni oikea käsi irtosi ratista ja singahti keskelle siskoni nenää kuin kuula, ja siskoni alkoi vuotaa verta ja itkeä niin julmetusti että varmasti oppi olemaan kysymättä isältä niin tyhmiä.

Maa kutsuu omaansa, isäni toteaa isoisälleni ja napsauttaa meille sormiaan, ja sisarukseni astuvat ulos ja menevät ha-laamaan isoisääni mutta minä en uskalla, oloni on turvalli-sempi auton sisäpuolella, ja heidän tervehtiessään äitini ja isäni alkavat purkaa tavaroitamme, matkalaukullisia vaat-teita, lakanoita, astioita, koriste-esineitä, mattoja, Suomesta on tuotu jotakin kaikille, ja minä eksyn hetkeksi pääni pol-kuihin, ajattelen lehmää joka lymyää lähistöllä, pystyn hais-tamaan sen vaikken ole koskaan ihka oikeaa lehmää näh-nytkään, ja vilkuilen ympärilleni nähdäkseni siitä edes vi-lauksen, ja jossakin vaiheessa kuulen koputuksen, se on iso-isäni uurteinen, paksu ja mustakynäinen sormi joka naputtaa ikkunaa vasten.

Tuo pienin on tosi herkkä, purskahtelee itkuun milloin mistäkin, siitä ei kannata välittää, ja se on kova poika kek-simään asioita päästään, et uskokaan miten taitavasti se va-lehtelee, se osaa saada tahtonsa läpi ja manipuloida kuin viheliäimmät naiset, ja se lukee ja kirjoittaakin jo mutta sääli että vain suomen kielellä, sillä kuvottavan kuuloisella metal-lisella, vihlovalla nuotilla, isäni kertoo isoisälleni kovin petty-neellä äänensävyllä, minkä panen pahakseni sillä vuosia van-hemmat isoveljeni eivät osaa vielä kunnolla lukea eivätkä kir-joittaa, eivät kummallakaan kielellä.

Sisarukseni alkavat kantaa tavaroita sisään ja isoisäni ku-martuu ikkunani taakse, hänen keltaisten hampaidensa välit ovat tummanruskeat ja kulmakarvat kuin lihavat, juuri aterioineet karvamadot, hän näyttää niin pahanhajuiselta etten tahdo avata ovea, ja kun en reagoi häneen muuten kuin tui-jottamalla, hän paistaa nyrkkinsä ikkunaan, ja minä säikäh-

dän niin että suustani karkaa häpeällinen, hiljainen röyhtäys jota yritän heti haukkoa takaisin sisääni, mutta minun onnekseni isoisäni ei huomaa sitä.

Vai on siellä sellainen pikku puijari, isoisäni sanoo irvistäen ja lyö autoa uudestaan, tällä kertaa ovea jota yrittää sitten avata, mutta ehdin lukita sen juuri ennen kuin hänen onnistuu vetää kahvasta. Tule ulos senkin pieni roisto ja tervehdi isoisääsi, hän huudahtaa, etkö sinä muista minua, hän kysyy, alaspäin viettävä suu jää ammolleen, ja samassa isäni sujahtaa takaisin autoon kuskin paikalle, avaa oveni sisäpuolelta ja työntää sen selälleen, ulos, isäni sanoo minulle ja minä tottelen, minulla ei ole muuta vaihtoehtoa kuin valua kohti isoisäni tahmaista syliä, kerro sille tarina tai loru, niin se oppii sen kerrasta ulkoa ja repii korvasi irti kertomalla sen sinulle sata kertaa uudelleen ja aina eri tavalla, isäni kertoo isoisälteni joka yrittää väkisin halata tai painaa minua lantiotaan vasten, ja isäni sanat harmittavat minua niin että jos olisin riittävän voimakas, ompelisin isäni suun kiinni paksulla pu naisella narulla.

No, minä olen pahoillani, mutta en voi jäädä yhtään tämän pidemmäksi, minun täytyy lähteä nyt, isäni jatkaa sitten, ja kun huuliltani purkautuu heti sen jälkeen vaistomaisesti sana hyvä, tiedän isääni katsomattakin että minun on parempi lähteä juoksuun, ja niin teenkin, ja näen kauempaa kuinka isoisäni puistelee päätään ja isäni kohottaa minulle nyrkkiään, kuinka vaivoin liikkuva, lihava ja makkarainen isoäitinikin tallustaa talon takaisilta pelloilta vielä isääni tervehtimään, kuinka isäni hyvästelee äitini ja isovanhempani ja käynnistää auton, lähtee ajamaan hiekkaista tietä kappaleen matkaa

eteenpäin ja kääntyy sitten oikealle, katoaa näkyvistä kuin hitaasti palava tupakka.

*

Hieman myöhemmin isoisäni haluaa esitellä minulle ja sisaruksilleni maitaan, ja minä odotan ja toivon että hän vie meidät lehmän luo, mutta hän saattaakin meidät ulos pihapiiristä, suuren ilmapatjan näköiselle pellolle josta avautuva näkymä läheisiin metsiin ja muiden miesten maille ja kauempana kohoaville vuorille salpaa hengen, ja kävellessämme pellon viertä kulkevaa polkua pitkin punaisiin tuulihousuihin ja mustiin kumisaappaisiin pukeutunut isoisäni yllättäen pysähtyy, nostaa vasemman kätensä kuin merkiksi lähestyvistä vaarasta ja kääntelee päätään eri ilmansuuntiin valppaan linnun lailla, ja yhtäkkiä koko maisema on uhkaa pingollaan, ja minusta tuntuu siltä kuin olisin pudottanut yhden sisäelimistäni, en tiedä minne paeta tässä avaruudessa, mutta sitten isoisäni jo laskeekin kätensä alas, kääntyy meihin päin ja näyttää kovin levolliselta, kokonaan toiselta ihmiseltä joka ei väistä ketään, me kasvatamme täällä kaikkea, sipulia ja purjoa ja perunaa ja paprikaa ja tomaattia ja kurkkua ja vesimeloniakin, hän kertoo sitten pontevana, pyyhkäisee likaisia käsiään ja hikisiä kasvojaan hihattomaan harmaaseen t-paitaan kuin rättiin, te ipanat ette varmaan tiedä viljelystä yhtään mitään, ei kukaan ole teille mitään niin tärkeää voinut edes opettaa, me emme ole riippuvaisia kenestäkään täällä, emme ikinä, isoisäni julistaa ja kyykistyy nostamaan maasta kourallisen multaa, tiedättekö, kauniit lapsoset, isoisäni jatkaa, tämä maa, se on väestönsuoja,

teidän ei tarvitse pelätä mitään eikä ketään sillä minä hallitsen täällä, minä olen tämän maan kuningas, tämän maan armeijan kenraali, ja te olette minun sotilaitani, isoisäni sanoo ja pyytää kenossa seisovaa siskoani ojentamaan kätensä, johon isoisäni laskee hieman kosteaa multaa ja sanoo, että sinä olet minä ja minä olen sinä, sinä olet tätä maata ja tämä maa on sinua ja minua, ja sitten isoisäni pyytää siskoani menemään sivummalle tehdäkseen ja sanoakseen saman veljilleni, mutta minun vuoroni koittaessa isoisälläni ei ole enää multaa jäljellä, ja hän kyykistyy taas, ei noukkiakseen lisää maata vaan polvistuakseen eteeni, Kujtim, isoisäni aloittaa ja hymyilee, miten kaunis nimi sinulla on, hän jatkaa, silittää poskeani mullanhajuksilla sormillaan ja tuijottaa minua niin syväälle silmiin että näkee varmaan aivonikin, sinä olet erityinen, minä tiedän sen, nämä asiat aistii kun on elänyt yhtä vanhaksi kuin isoisäsi, hän sanoo nauraen, ja hänen avonainen, verenpunainen suunsa kuin tunneli tuonpuoleiseen on niin lähellä kasvojani, että oikea käteni nousee kuin itsestään isoisäni piikikkäälle leualle, ja sormeni kohoavat peittämään turmeltuneen läven, ja olen tapailemassa sanottavaa, en tiedä mitä, kun isoisäni tarttuu ranteeseeni ja alkaa suukottaa sitä ja sitten toteaa, että sinusta ei taida tavan sotilasta tullakaan, vaan jotakin aivan muuta, jotakin ihan muuta, hän toistelee, ja minä odotan että hän alkaisi listata minulle sopivia armeijan tehtäviä, kirjuri tai sotastrategi tai lentäjä, mutta hän ei sanokaan enää mitään vaan nousee ja lähtee tekemään matkaa takaisin talolle, ja me seuraamme, ja minä hymyilen, olen isoisänikin havaitsemaan erityislaatuuni tyytyväinen ja ylpeä kuin seitsemän pojan vanhempi, jotakin muuta, maata kallisarvoisempaa.

Kyselen pitkin päivää lehmän perään, milloin voimme mennä katsomaan sitä, milloin lehmä tulee laitumelta, ja äitini ja isoäitini ja isoisäni ja sisarukseni nauravat, myöhemmin, kaikki aikanaan, isoisäni vastaa, lehmä on kiireinen, sillä on tarkka päiväohjelma, rutiinit joista lehmä ei jousta, sen pitää antaa rauhassa käyskennellä ja syödä ja levätä, eikä se jaksa ottaa vastaan vieraita niin kuin me ihmiset, isoisäni tarkoittaa, ja se voi suuttua jos sitä ärsyttää, se on iso ja voimakas eläin, näet pian itse miten kokolias, isoisäni sanoo, sen lähetyksillä pitää sitten olla todella varovainen, se voi näyttää kilttiltä ja vaarattomalta mutta se ei ole koko totuus, se on arvaamaton ja varsin itsepäinenkin usein, ja sen taakse ei saa koskaan mennä eikä sitä saa ikinä koskettaa ilman että se näkee lähestyvän käden, sillä lehmä voi lintata päähän tai sydämeen, lohkaista leuan irti, halkaista kurkun, katkaista kaularangan, murskata selän, enkä minä todellakaan aio myöntää kenellekään, että minun lapseni tai lapsenlapseni oli niin typerä että kuoli lehmän potkuun, tietäkääpä se, isoisäni julistaa, ja vaikka hän on lehmästä kertoessaan totinen kuin pappi, minä en osaa pelätä sitä.

Olemme täällä, kunnes isänne hakee meidät, äitini kertoo meille illalla, isänne saattaa palata muutaman päivän päästä tai vasta kesän lopulla, äitini jatkaa, hänen täytyy matkustaa ja käydä tapaamassa ihmisiä, pääkaupungissa ja Skopjessa, isänne on tärkeä mies, ja kun kysyn jäämmekö tänne ikuisiksi ajoiksi jos isä ei tule koskaan takaisin, äitini pyytää minua ja sisaruksiani olemaan kilttejä ja reippaita isoisän luona, isä tulee kyllä kun hän on saanut asiansa hoidetuksi, äitini vakuuttaa, ja sitten minä kysyn äidiltäni saisiko hän tietää jos isä

kuolisi täällä ollessamme, jos isä saa sydänkohtauksen ratissa esimerkiksi, tai jos isä joutuu tappeluun suuressa kaupungissa tai tulee ammutuksi autonsa takia, tulisiko kukaan kertomaan siitä jos niin kävisi, tietääkö kukaan että me olemme täällä, kyselen, ja ennen kuin hän ehtii vastata, siskoni nimittelee minua idiootiksi, totta kai isä tulee, ja jos isä ei tule, niin kyllä Suomi lähettää poliisin tai jonkun etsimään meitä jos emme kesän jälkeen palaa kouluun, ja he kyllä löytävät, siskoni sanoo, suomalainen poliisi todellakin löytää meidät, tajuatko idiootti yhtään miten paljon rahaa suomalaisilla poliiseilla on, ja äitini yhtyy hänen sanoihinsa, niin juuri, te menette kouluun taas syksyllä, niin määrätään Suomen laissa, ja sitä lakia tulee teistä jokaisen totella, muuten poliisi tulee ja sulkee teidät vuosiksi pimeään selliin ilman ruokaa ja juomaa ja lyö ja kiduttaa teitä siellä, haluatteko todella tietää mitä suomalaiset poliisit teille tekevät pampuillaan, oikeastiko tahdotte kuulla mihin he ne tunkevat, äitini kysyy, ja me kaikki vastaamme ettemme tosiaan, me emme halua tietää, ja sitten äitini sanoo, että nyt te tottelette minua ja lepäätte, ja me käymme nukkumaan hänen petaamilleen vuoteille talon reunimmaiseen, pienimpään ja pimeimpään huoneeseen, jonka pikkuruisesta ikkunasta näkee vain hieman kuun valaisemaa pilven kulmaa.

Makaan kellastuneella patjalla ikkunan alla levottomat jalat riesanani, tuijotan sammunutta taivasta ja etsin unen kaidetta johon tarttua – tuolla jossain, äärettömässä, yksi vuosi meidän aikaamme on vain sekunti toista, niin tapahtuu silloin kun etäisyydet ovat riittävän pitkiä, sellaisia joita ihminen ei voi koskaan käsittää, sanottiin eräessä ohjelmassa, ja siellä saattaa hyvinkin asua olioita joiden jalat ovat saippuaa ja kädet tehty

kuparista, mutta minä en ole kuka tahansa ja ymmärrän sen kyllä, ja suljen silmäni ja mietin mitä kaikkea on, aavikoilla ja sademetsissä ja merissä on tavattomasti eläimiä joita ei ole vielä löydetty, ja loputtomasti eri tasoja ja ajanjaksoja ja tahtumiakin on, tässä maailmassa ja sen viereisissä, ja kaikki mikä voi sattua tapahtuu, pahakin, reunoja ei ole, rajattomuus vain, ja se tarkoittaa myös sitä että jossakin on versio minusta joka elää ikuisesti.

*

Herään ensimmäisenä sisaruksistani lehmän ammuntaan tai unesta jossa lehmä ammuu, enkä luota siihen missä olen vaikka kuulen isovanhempieni ja äitini keskustelewan ja kolistelevan talon toisessa päässä, on kirkas varhainen aamu ja hiivin ulos huoneesta, kukaan ei saa huomata minua, sillä tahdon nähdä lehmän, en odota enää sekuntiakaan.

Neliön muotoista pihaa ympäröivät paksut tiilimuurit, ja sen keskellä on suurenmoinen omenapuu jonka lähellä on vesikaivo, ja pihan laidoilla on halkoja ja kahdet kottikärryt ja työkaluja, kirveitä ja sahoja ja lapioita ja viikatteita, joilla kuka vain voisi halutessaan tehdä vahinkoa, tappaakin, ja pihan kulmalla on lehmän talo, jota seuraavaksi lähestyn, ja sitten näen sen, ja se on ylimaallinen, ylellinen ilmestys, kuin aurinko auringon vieressä, lehmä on sidottu köydellä pylvääseen kotinsa keskellä, ja sillä on vielä pienempi ikkuna kuin huoneessa jossa me nukumme, mutta lehmä näkee katsoa siitä ulos pelloille ja metsään, se voi seurata kauriiden ja rusakkojen ja muiden eläinten elämää televisiostaan, jonka alapuo-

lella on kaksi ruosteista allasta, yhdestä lehmä juo ja toisesta lehmä syö.

Tiirailen lehmää pitkään ovelta, sen takaoikealta, sen turkia jossa on kaikki ruskean sävyt, sen pitkiä, samaan aikaan lihaksikkaita ja luisevia jalkoja ja häntää jonka päässä on pitkää tummaa karvaa, sen valtaisaa vatsaa joka roikkuu tynnyrinmuotoisesta ruhosta kuin vedellä täytetty jätesäkki, utareita jotka sojottavat eri suuntiin kuin turvonneet sormet, ja kun sitten horjahdan, lehmä säikähtää ja kääntää päätään, se katsoo minua, vierasta, suoraan silmiin, vetää syvään henkeä ja alkaa ammuu niin matalalla ja tuskallisen kuuloisella sävelellä että jalkani ottavat kaksi askelta taaksepäin, mutten uskalla kääntää katsettani pois sen kulmikkaista ja kyllästyneistä kasvoista, verestävistä tennispallon kokoisista silmistä, tylpät valkeat sarvet näyttävät ovenkahvoilta ja niiden alla isot hörökorvat äitini puutarhalyökäkalusetin istutuslapioilta.

Joku tarttuu minua takaapäin niin etten ensin huomaa kuka, sitten isoisäni jo suukottaa ja puristelee poskiani, huomenta poika, isoisäni sanoo, viimein hän laskee minut maahan ja kysyy mitä pidän lehmästä, lehmä on tosi iso ja haisee, saan vastatuksi, ja isoisäni naurahtaa, minkä jälkeen hän kertoo, että lehmä on hyvä lehmä, että se antaa vuolaasti maitoa, että ilman sitä ei voi elää, ilman sitä ei ole lisukkeeksi juustoa, ei kermaa jossa hauduttaa paprikoita, ei rasvaa josta saada koko päiväksi virtaa, ei makua piiraissa ja padoissa, ja hän kertoo myös, ettei lehmän elämä voisi olla parempaa, ei yhdenkään lehmän, ja minä ihmettelen, miksi isoisäni ei ole antanut lehmälle nimeä, kun se kerran on niin hyvä lehmä ja suo heille kaiken tuon ravinnon ja ilon.

Se odottaa lasta, isoisäni kertoo, astuu sitten ohitseni lehmän taloon, pieneen, huoneen kokoiseen navettaan, kävelee lehmän viereen ja kurottaa taputtamaan lehmän perää, siksi sen vatsa on tuollainen pinkeä rumpu, näetkö, lehmä katsoo synnyttää vasikan pian, isoisäni jatkaa ja ojentaa minulle oikean kätensä, okei, totean isoisälleni häkeltyneenä enkä ole uskoa onneani, että olemme sattuneet isoisäni luokse tällaisen juhlan aikaan, milloin se synnyttää, saan kysytyksi sitten, menen lähemmäksi isoisääni ja tartun hänen etusormeensa, minä hetkenä hyvänsä, isoisäni vastaa hitaasti ja pakottaa koko käteni nyrkkinsä sisään. Tahtoisitko sinä nähdä kun se syntyy, isoisäni kysyy ja vetää minua vielä lähemmäksi itseään, miltei kiinni muhkeaan reiteensä, ja kuljettaa käteni lehmän kylkeen, joka tuntuu pehmeältä kuin bussin istuin, ja lehmä alkaa saman tien polkea lattiaa ja ravistella päätänsä, ja minä pelästyn niin että juoksen ulos navetasta ja paikannan äitini, joka on siirtynyt omenapuun alle polttamaan tupakkaa, hän on maailman kaunein nainen, ja kun olen muodostamassa äidilleni kysymystä höhkien ja huohottaen, hän pyytää minua rauhoittumaan, ja hengitettyäni muutaman kerran syvään niin kuin minut on opetettu tällaisina hetkinä tekemään saan esitettyä hänelle hartaimman toiveeni.

Saanko katsoa, kun lehmä synnyttää, saanhan, kysymys tulee hirveällä paineella sisältäni, saanko, ole niin kiltti, anon ja seuraan äitini katsetta joka liukuu isoisäni suuntaan, ja he molemmat hymyilevät, ja sitten äitini suostuu, ja se on niin hyvä uutinen että kiipeän omenapuuhun äitini takana, ole varovainen, apina, äitini sanoo minulle alhaalta mutta minä en välitä, asetun oksalle istumaan ja olen niin korkealla että voin

valvoa koko pihaa ja katsoa muurien yli, peltoja joilla sukuni väki tekee työtä, kana-aitausta jonka kukko vähän väliä rehen-telee, ja sitten levitän käteni taivasta kohden, olen päätön ja piittaamaton ja liitoon lähdössä, sillä pian minä saan todistaa syntymän ihmeen, nähdä vasikan ensihetket, sen ensimmäiset liikkeet, varastaa vasikan elämän alun josta minä tulen muis-tamaan kaiken mutta se ei mitään.

*

Nukun äitini jaloissa kun isoisäni herättää minut supisemalla korvaani niin että kaulaani kihelmöi, hänen lämmin ja kos-tea kielensä tai huulensa hipaisee korvannipukkaani, isoisäni sänkkikarvat ovat neulan paksuiset ja olkapäideni ympärillä painuneet kivikovat sormet haisevat samalta kuin oksennuk-seni kerran kun olin hyvin, hyvin sairas ja annoin ylen monta kertaa vielä senkin jälkeen kun luulin että vatsani on tyhjä kuin janoon kuolleen juomapullo, sitten äitinikin herää, men-kää, hän sanoo sitten, kierähtää kyljelleen ja puhalttaa ulos ämpärillisen ilmaa, on aika, poikanen, isoisäni kuiskaa ja nos-taa minut syliinsä kevyesti kuin pehmolelun, kantaa minut ulos huoneesta ja laskee minut alas vasta talon ulkokäytävällä jonka kylmä ja kostea betonipohja pistelee varpaitani kuin jäätynyt sepeli, ja samassa huomaan, että isoisälläni on yllään ainoastaan alushousut, sitten hän vetää pöksyni alas ja pyytää minua pissaamaan nurmikolle, mutta olen niin tokkurassa ja kylmissäni, etten osaa kuin nostella jalkojani ja hieroa sil-miäni, eikä pissaa tule, minkä jälkeen isoisäni heittää eteeni muovisandaalit ja nostaa pyjamahousuni takaisin ylös, ottaa

sitten koko jalkovälini peukalonsa ja etusormensa väliin kuin pihteihin, ei se haittaa, isoisäni sanoo, pissaat myöhemmin, eikä niin, isoisäni toteaa ja ravistelee minua alhaalta, ja minä sanon kyllä, ja isoisäni päästää irti, nappaa leivinuunin päältä vanhan öljylyhdyn ja alkaa sytyttää sitä, ja sitten minä kuulen sen, lehmän tumman, vaikeroivan äänen joka halkaisee pimeän yhtä aikaa palavan lampun kanssa.

Isoisäni viittooo minua peräänsä, ja minä seuraan hänen määrätietoista lampsimistaan pihan poikki liki hölkäten, en halua jäädä liian kauaksi hänestä etten saisi puremaa yön hampailta, en halua kuolla, ja kohta isoisäni ripustaa lyhdyn koukuun navetan seinälle. Lehmä on yhä sidottu kaulastaan pylvääseen ja se näyttää valtavan paljon suuremmalta kuin päivällä, erotan lyhdyn keltaisessa valossa lehmän ulosteen, liman ja veren tahrinan perän, ja lattian jolle kaikkea tätä on valunut, ja hännän joka heiluu vimmaisesti ja voimakkaana puolelta toiselle kuin myrskyn katkoma sähköjohto, ja peräaukko on suuri, kaiken näkevä pöllönsilmä.

Lehmä muistuttaa suunnatonta hirviötä jonka riesaksi me olemme isoisäni kanssa tulleet, ajattelen että kohta se kääntyy meitä kohti hurjistuneena ja sillä onkin kolme päätä, kaikki raivokkaita ja verenhimoisia, kolme vaahtoavan kuolan täyttämää turpaa, kolme terävää, kaksihaaraista kieltä joista roiskuu syövyttävää myrkkyä. Kylläpä se on lähellä jo, isoisäni huudahtaa, potkaisee tieltään pienen puujakkaran ja saavuttaa vain muutamalla pitkällä askeleella lehmän pepun jota alkaa tiirailla kuin suurennuslasilla, isoisäni pää varmasti mahtuisi tuohon ammottavaan mustaan aukkoon, omani ainakin, ajattelen. Hyvä tyttö, isoisäni kehuu ylpeänä ja taputtelee lehmän

pakaraa tai takareittä niin kovakouraisesti, että hänen eleensä muistuttaa pikemminkin kiusaa kuin kehua. No niin, synnyttäs nyt kunnon vasikka, oikein läski kimpale, isoisäni jatkaa ähkien, ja vain hetken kuluttua isoisän käsivarsi on melkein kyynärpäähän asti lehmän sisällä, peräaukosta pulpahtelee lisää verta ja erivärisiä nesteitä, koko lehmä vapisee ja sykkii kuin pakettiauton kokoinen sydän, ammuu kuohuen ja kiihdyksissä ja sellaisella vauhkolla etten usko sen lopun voivan olla kovin kaukana, ja sitten isoisä saa tartutuksi johonkin kuin kahvaan, no niin, hän riemuitsee, ja ottaa sitten toisella kädellään tukea samasta koukusta josta lyhty roikkuu nyt liki sammuneena, haalean sinisen liekin sairaalana, ja alkaa kiskoa niin että paksu suoni halkaisee hänen hikisen otsansa kahtia, näen sen vaikei valoa ole kuin sormustimellisen verran sillä silmäni ovat jo tottuneet hämärään.

Lehmä mylvii pyörryttävästi ja nytkii kuin seisoi tulivuoren päällä, ja minä suljen silmäni ja painan sormet korviini, haluan pyytää isoisääni lopettamaan ja juosta äitini luokse, mutta isoisäni ei tykkäisi siitä hyvää sillä olemme sopineet että tarpeen vaatiessa autan häntä, joten hyräilen mielessäni laulua mustasta kissasta joka ylittää kadun kahden pentunsa kanssa, ne odottavat suojatiellä valojen vaihtumista, ensin kissa ja sitten pentu ja sitten vielä toinen, ja sitten kuulen kovan mätkähdyn ja avaan silmäni, ja siinä se on, vasikka, se makaa nuhrisella, olkien täplittämällä lattialla jonkinlaiseen kalvoon kääriytyneenä, ja sitten isoisäni tarttuu salamana puukkoon ja leikkaa kalvon auki tylsällä terällä, lehmä ammuu ja isoisäni huohottaa paljas selkä minuun päin, paksut, yhteen liimautuneet karvat näyttävät mustilta tuhatjal-

kaisilta hänen hikisellä ihollaan, ja hänen jalkojensa juuressa lojuu elottoman näköinen, märestä ja limaisesta ja verisestä turkista ja pitkistä, ohuista raajoista koostuva kasa, jota kohti lehmä yrittää hirmuisesti kääntyä muttei voi, sitten se potkaisee isoisää keskelle rintaa, josta kuuluu kammottava, ontto kumahdus.

Helvetti sentään, isoisäni kiroaa seinään iskeytyessään, ja seuraavaksi, täysin odottamatta, hän lyö nyrkillä pylvästä, ja hänen rystysistään alkaa välittömästi valua verta, ja minä säikähdän niin että kompuroin ja kaadun, mutta nousen nopeasti takaisin ylös ettei isoisäni huomaisi, ja kun hän puhallelee ja pyyhkii vuotavaa kämmenselkäänsä paljasta ihoaan vasten, mietin rohkenisinko pyytää isoisääni päästämään lehmä kääntymään, sillä se on juuri synnyttänyt ja minulla on sellainen olo, että se potkaisi koska tahtoi nähdä vauvansa, minä ainakin tahtoisin ja uskon että lehmäkin.

Kolme jalkaa, kolme vaivaista jalkaa, se on muotopuoli, piru, isoisäni huutaa tulenkatkuisena käännellessään vasikkaa jalallaan kuin potkupalloa, sitten hän räjähtää, lyö lehmää pakaroihin ja jalkoihin ja vatsaan ja kylkiin, kurottaa sitten käteensä navetan oveen ripustetun piiskan ja alkaa piestä sitä, paholainen, isoisäni sättii, minä tapan sen kelvottoman Ismailin, sen paskan ja sen sisäsiittoisen sonnin, isoisäni jatkaa tuomiotaan, siirtyy sitten mukiloimaan lehmän päätä ja niskaa, se mylvii kivusta ja yrittää potkaista isoisääni uudelleen, liiskata hänet seinän ja itsensä väliin, mutta se saa isoisäni vain kiihtymään, hänen nyrkkinsä uppoavat lehmän kylkeen kuin hiekkaan, ja luihu piiska viuhahtelee ilman halki kuin pieni lepakko ja liukenee sitten lehmän nahkaan,